

**«УКРАЇНСЬКИЙ
ДЖЕНТЛЬМЕН
ЗАХІДНО-
ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПОКРОЮ І
ЖИДІВСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОСТІ»**

***ЯКІВ ОРЕНШТАЙН
ТА ЙОГО ДОБА***

*ЛЕКЦІЯ
ІВАНА МОНОЛАТІЯ*

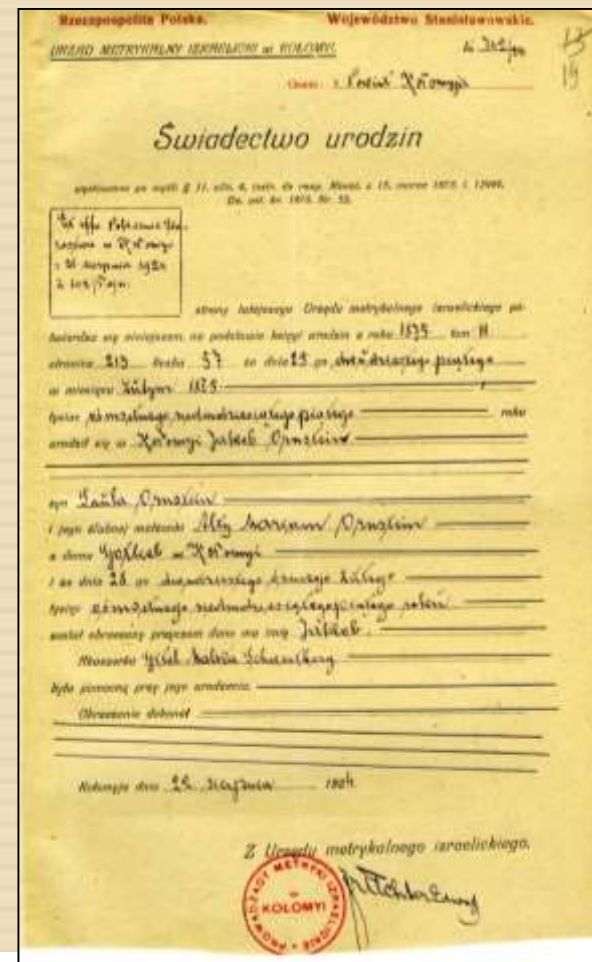
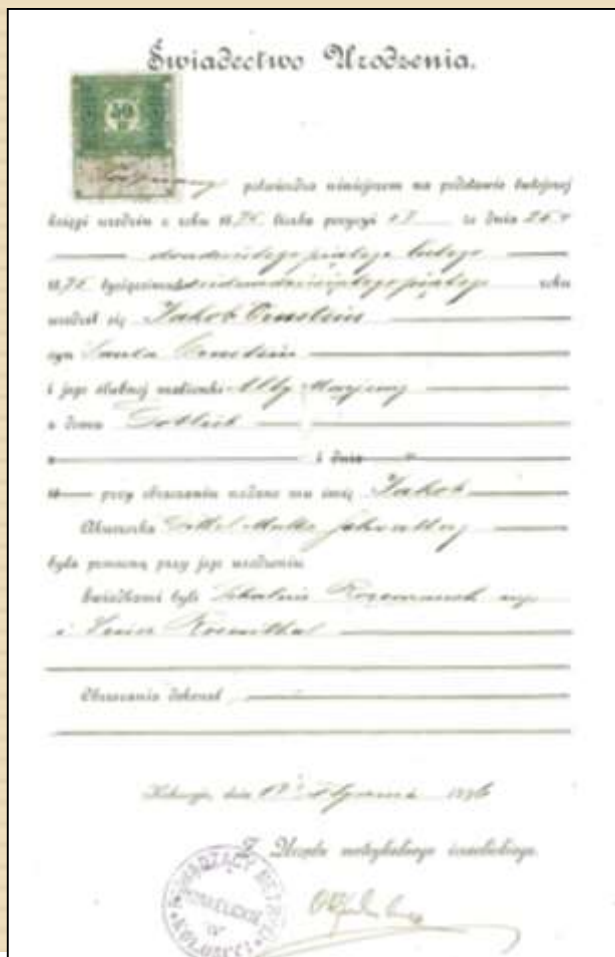
Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
19 лютого 2016 р.

Geburts-Metrikbuch der israel. Gemeinde Kolomya.							Geburts-Metrikbuch der israel. Gemeinde Kolomya.						
№	NAMES	Name der Eltern	Name des Kindes	Geburtsort	Geburtszeit	Bemerkung	№	NAMES	Name der Eltern	Name des Kindes	Geburtsort	Geburtszeit	Bemerkung
57	Jacob	Saul	Miriam	Gottlieb	1875								
58													
59													
60													
61													
62													
63													
64													
65													
66													
67													
68													
69													
70													
71													
72													
73													
74													
75													
76													
77													
78													
79													
80													
81													
82													
83													
84													
85													
86													
87													
88													
89													
90													
91													
92													
93													
94													
95													
96													
97													
98													
99													
100													

**Первісний запис про народження Якова,
сина Саула Оренштайна та Альте-Міріам з дому Готлібів**

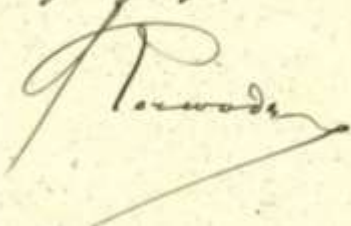
Księga metrykalna urodzeń, gmina Kołomyja, powiat Kołomyja [1865-1876], zespół 300 (Księgi metrykalne gmin wyznania mojżeszowego z terenów tzw. zabużańskich 1789-1943), sygnatura 392, mikrofilm 76542 (запис № 57 (*Jacob*) за 1875 р.)

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

Копії запису про народження Я.Оренштайна

1. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zesp. 533 (Gmina Wyznaniowa Żydowska w Rzeszowie), sygn. 4, s. 244 .
2. Державний архів Івано-Франківської області, ф. 8 (Коломийське повітове староство), оп. 1, спр. 8, арк. 19.

217
 № 181. К.к. Bezirkshauptmannschaft Kolomea.
 Hauptmann Jakob Ehrenstein aus Kolomea, ge-
 boreu im Jahr 1875. Der Stellungszustand entspricht
 jed, und dem Militärverbande nicht angehöret,
 unterliegt dessen Eizwahl politischerweise keinem
 Ausschluss.
 Kolomea 18. Oktober 1898.
 Der k. k. Bezirks- u. Kreisoberamtsbeamten
 J. N.

Лист коломийського окружного начальника щодо намірів одруження Я.Оренштайна

18 жовтня 1898 р.

«Після того, як Яків Оренштайн з Коломиї, народжений 1875 року, прибув до призовної комісії і не відбув з військової частини, його одруження з політичних міркувань не викликає заперечення» (Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zesp. 533, sygn. 4, s. 245).

**Свідоцтво заповідей
Я.Оренштайна
у Коломиї**

Nr. 40/1899

Aufgebotsschein — Świadcтво заповідей.

Auszug aus dem Aufgebotsbuche des Matrikenbezirks Kolomea Seite 19 Post
Wyciąg z księgi zaповідей okręgu metrykalnego Stronica l. por.

Der Bräutigam und seiner Eltern Narzeczony i jego rodziców		Der Braut und ihrer Eltern Narzeczona i jej rodziców		Ort und Zeit des miejscu i czas			Anmerkung UWAGA
Vor- und Zuname, Geburts- ort, Stand und Beschäfti- gung Imię i nazwisko, miejsce urodzenia, stan i zatrudnie- nie	Wohnt Miejscu zamie- skania	Vor- und Zuname, Geburts- ort, Stand und Beschäfti- gung Imię i nazwisko, miejsce urodzenia, stan i zatrudnie- nie	Wohnt Miejscu zamie- skania	1	2	3	
<i>Nikolaus Ehrenstein geborenen in Kolomea am 14. März 1871 lediger Mann Nikolaus Ehrenstein geborenen in Kolomea am 14. März 1871 lediger Mann</i>		<i>Rosa Adler geborenen in Raaxów lediger Mann Rosa Adler geborenen in Raaxów lediger Mann</i>		<i>Kolomea in der Katholischen Kirche am 18. März 1899</i>			

Das vorstehender Auszug mit der betreffenden Eintragung des Aufgebotsbuches vollkommen übereinstimmt, auch dass gegen diese Ehe gar kein Hindernis vorliegt, wird hiermit bestätigt.

Ze powyższy wyciąg z dotyczącym wpisem księgi zaповідей zupełnie się zgadza, także że do tegoż małżeństwa nie zachodzi przeszkoda potwierdza się niniejszym.

Kolomea am 25. Mai 1899
data

Justiz
K. J. J. J.
K. J. J. J.

Jacob Thimm
Rabbiner

23 травня 1899 р.

Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zesp. 533, sygn. 4, s. 243.

Trauungs-Schein—Świadectwo zaślubin.

Antrag aus dem Trauungsbuche des Matrikenbuches *Lebivab* | *Rzeszow* | Tom. *II* | Blatt *1875* | Postzahl *69*
 Wytyg z metryki zaślubin okręgu metrykalnego

Des Bräutigams <small>Światarenego</small>					Der Braut <small>Światarenego</small>					Der Trauung <small>Zasłubin</small>			Eigenhändige Unterschrift <small>Własnoręczny podpis</small>		Anmerkung <small>Uwaga</small>	
Vor- und Zuname <small>Geburtsort, Beschäftigung, Wohnort und Haus-Nr. früher Name, Beschäftigung und Wohnort seiner Eltern.</small>					Vor- und Zuname <small>Geburtsort, früher Name, Beschäftigung, Wohnort und Haus-Nr. ihrer Eltern</small>											
Imię i nazwisko, miejsce urodzenia, rodzina, ulica, numer mieszkania, i Nr. domu rodzinnego i jego rodziców					Imię i nazwisko, miejsce urodzenia, rodzina, ulica, numer mieszkania, i Nr. domu jej rodziców											
Jahr	Monat	Tag	Stand	Wohnort	Jahr	Monat	Tag	Stand	Wohnort	Tag	Monat	Jahr	Ort	Wohnort		
<i>Jakob Orenstein geb. in Kolomea am 25. Febr. 1875, Kaufmann, Hilfaner in Kolomea, Sohn des Jakobs Salomon und der Maria Leinwandstein geb. Gottlieb in Kolomea</i>					<i>Chaja Roise Adler geb. in Rzeszow am 11. April 1875, fr. Lyfinglerin in Rzeszow, Tochter des Jakobs Adler und Chana Kerschmann in Rzeszow</i>					<i>26 mai 1899 Rzeszow</i>			<i>Ort: Rzeszow</i> <i>Wohnort: Rzeszow</i>		<i>Am 26. Mai 1899 in Rzeszow unterzeichnet von dem Trauungsbeamten [Signature] [Signature]</i>	
<p style="font-size: small;">Dieser vorstehender Antrag mit der betreffenden Eintragung des Matrikenbuches vollkommen übereinstimmend, wird hiemit bestätigt. Za powyższy wytyg z dotyczącego wpisu księgi metrykalnej zgodnie się zgadza potwierdza się niniejszym.</p> <p style="text-align: center;">Vom isr. Bezirksmatrikenamte. Z okręgowego urzędu metrykalnego izraelskiego.</p>																
<p style="font-size: x-small;">Druck des Zepka, Kallera i Welta w Przemysku.</p>																

Свідоцтво зашлюбін Я.Оренштайна та Хаї Розі Адлер у Ряшеві

26 травня 1899 р.

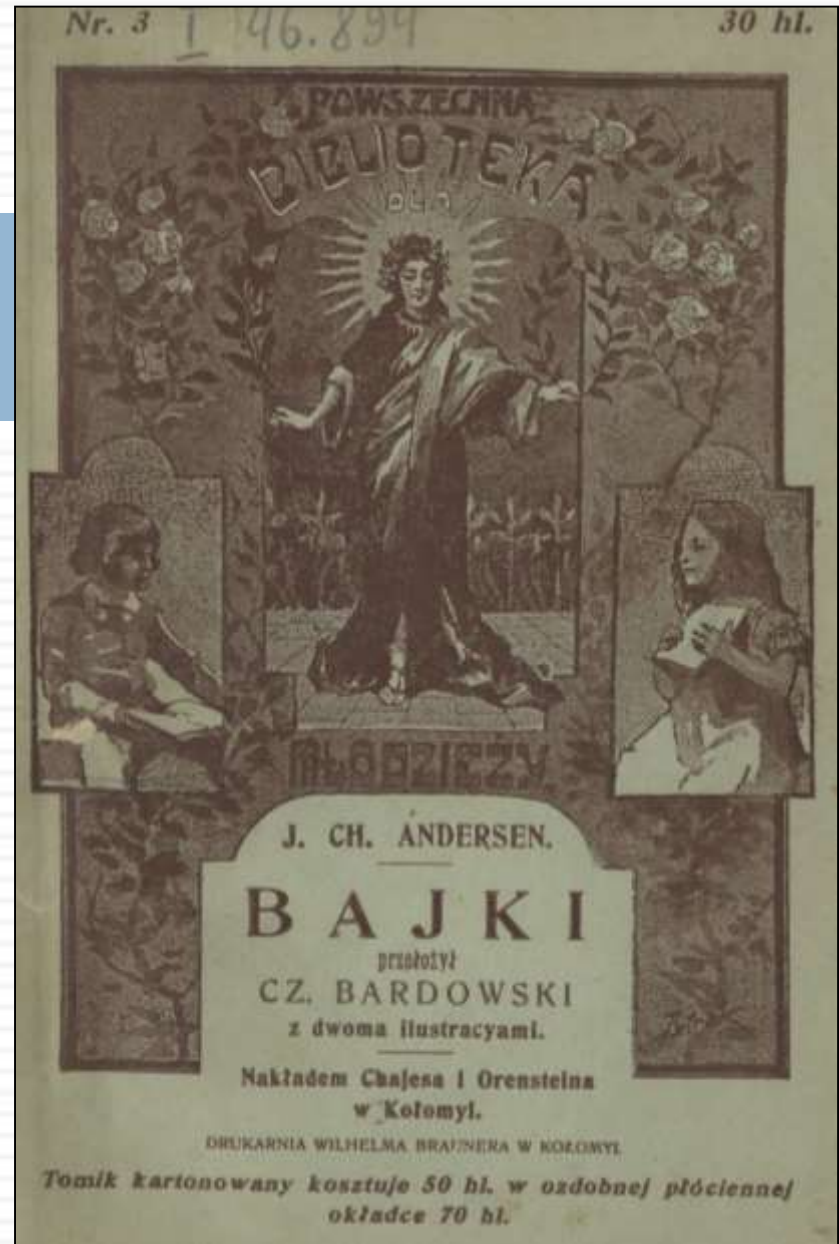
Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zesp. 533, sygn. 4, s. 242.

ЦЕ НАШ МАЙБУТНІЙ АЛЬТЕНБЕРГ, ГЕБЕТНЕР-
ВОЛЬФ ЧИ ЯКИЙ ІНШИЙ ВАВЕЛЬБЕРГ.
ДОБРЕ МАКОВЕЙ КАЖЕ ... *ЩО НАШЕ ВИДАВНИЧЕ
ДІЛО НЕ РУШИТЬСЯ З МІСЦЯ, ПОКИ НЕ
ПРИПЛЕНТАЄТЬСЯ ДО НАС ЯКИЙСЬ ВИДАВЕЦЬ-ЖИД.
ХТО ЗНАЄ, ЧИ НИМ ОРЕНШТАЙН НЕ СТАНЕ.*

*Ярослав Весоловський
у розмові з Богданом Лепким*

1904 рік

Перший Оренштайновий книжковий проект не був українським: 1904 р. спільно із коломийським євреєм Е.Х.Хаєсом він започаткував книжкову серію «Ilustrowana Powszechna Biblioteka dla młodzieży», примірники якої друкували у друкарні Вільгельма Бравнера.

КОЛОМИЯ МАЛА ВЛАСНЕ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ
ОБЛИЧЧЯ. ... ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ
ВИХОВАНЦІВ ГІМНАЗІЇ СПРИЯЛИ ЧУДОВІ
КОЛОМИЙСЬКІ БІБЛІОТЕКИ – КРАШЕВСЬКОГО І
ТАК ЗВАНА *ВЕЛИКА БІБЛІОТЕКА* ЯНКЕЛЯ
ОРЕНШТАЙНА (ЗБІРКА ФІЛОСОФСЬКИХ ТВОРІВ
ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ), А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНА
ПОРУЧ, ІЗ ШИРОКИМ АСОРТИМЕНТОМ КНИГАРНЯ
ОРЕНШТАЙНА.

Станіслав Вінценз

Др. Адриян Копистянський.

NO. 215

Opovidania

ОПОВІДАННЯ

— 3 —

історії австрійсько-угорської
держави

в звязи з всесвітньою історією.

Ціна оправного примірника 2 К. 70 сот.

КОЛОМІЯ 1914.

Галицька Накладня Якова Оренштайна.

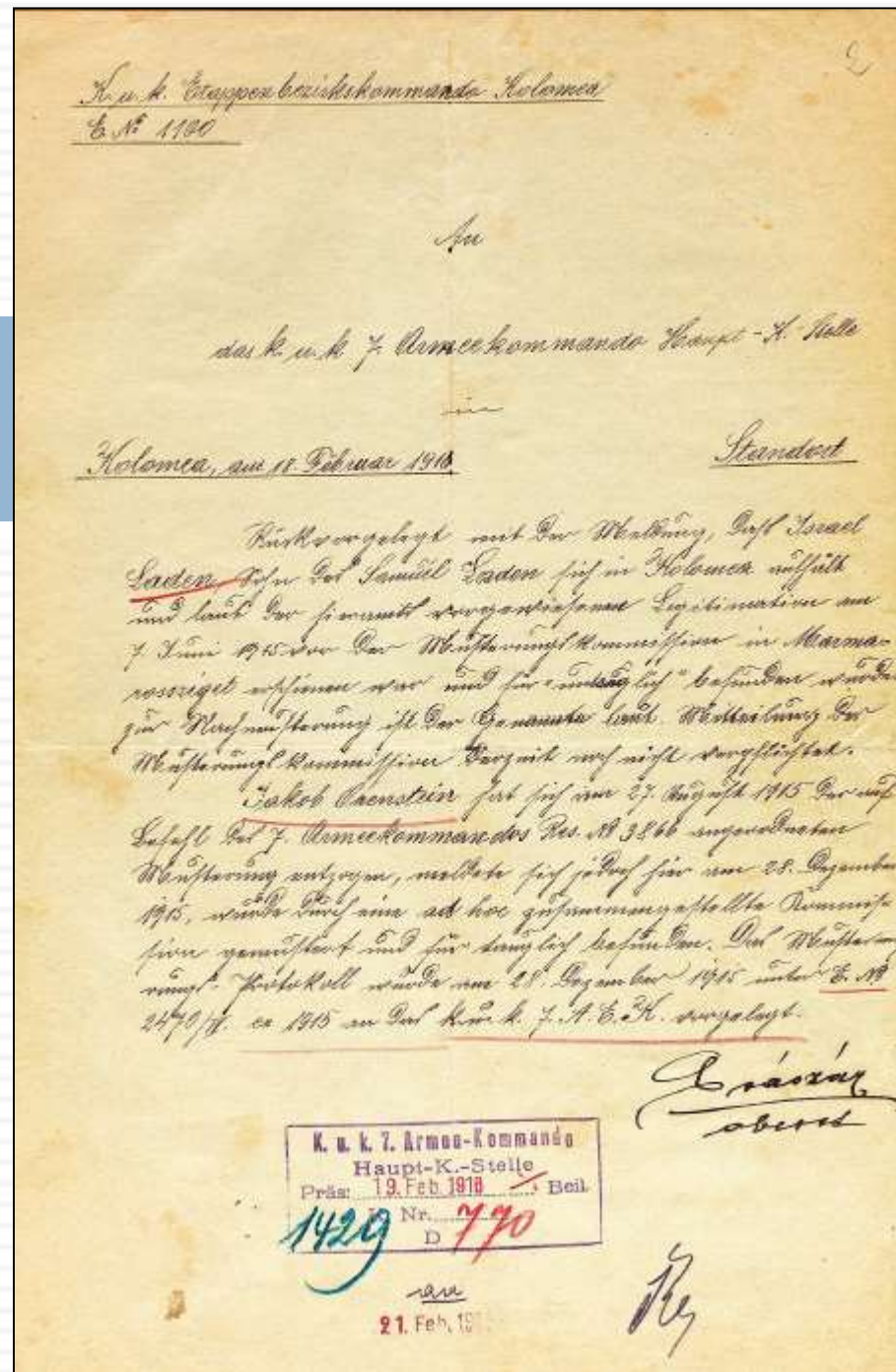
Останнє, передвоєнне,
книжкове видання
Я. Оренштайна
у Коломиї. 1914 рік.

**Повідомлення служби
розвідки VII-ої австрійської
армії про ухиляння Я.Оренштайна
від військового відбутку**

«Яків Оренштайн ухилився від
призначеного згідно з наказом
№ 3866 7-го армійського
командування медичного огляду,
проте з'явився тут [у Коломиї] 28
грудня 1915 р., його оглянула
сформована з цією метою комісія і
визнала придатним (до військової
служби). Протокол огляду
представили цісарсько-королівському
7-у армійському командуванню 28
грудня 1915 під № 2470/IV»

Laden Israel und Orenstein Jakob.
Erhebung. 1916, zesp. 328 (Wywiad 3. i 7.
armii), sygn. 199, s. 1,

Archiwum Główne Akt Dawnych w
Warszawie

**Лист Я. Оренштайна до начальника
Коломийського повіту про вибори
до єврейської громади**

26 квітня 1917 р.

(Державний архів Івано-Франківської області,
ф. 605 (Начальник Коломийського повіту), оп. 1,
спр. 263, арк. 1)

Его Высокоблагородию Начальнику
Начальнику Коломийского уезда.

Для влиия приваженія въ порядокъ
выбора должна поря переименованнаго
догоу еврейской израильской Общине,
была принуждена зложити израи-
танъ израиль комитетъ, котораго
интеръ членъ перевести правление
выбора для Управы израильской Общи-
ны и по это время быти въ заступу
этомъ управы казанскими зложи-
теи израильской Общине.

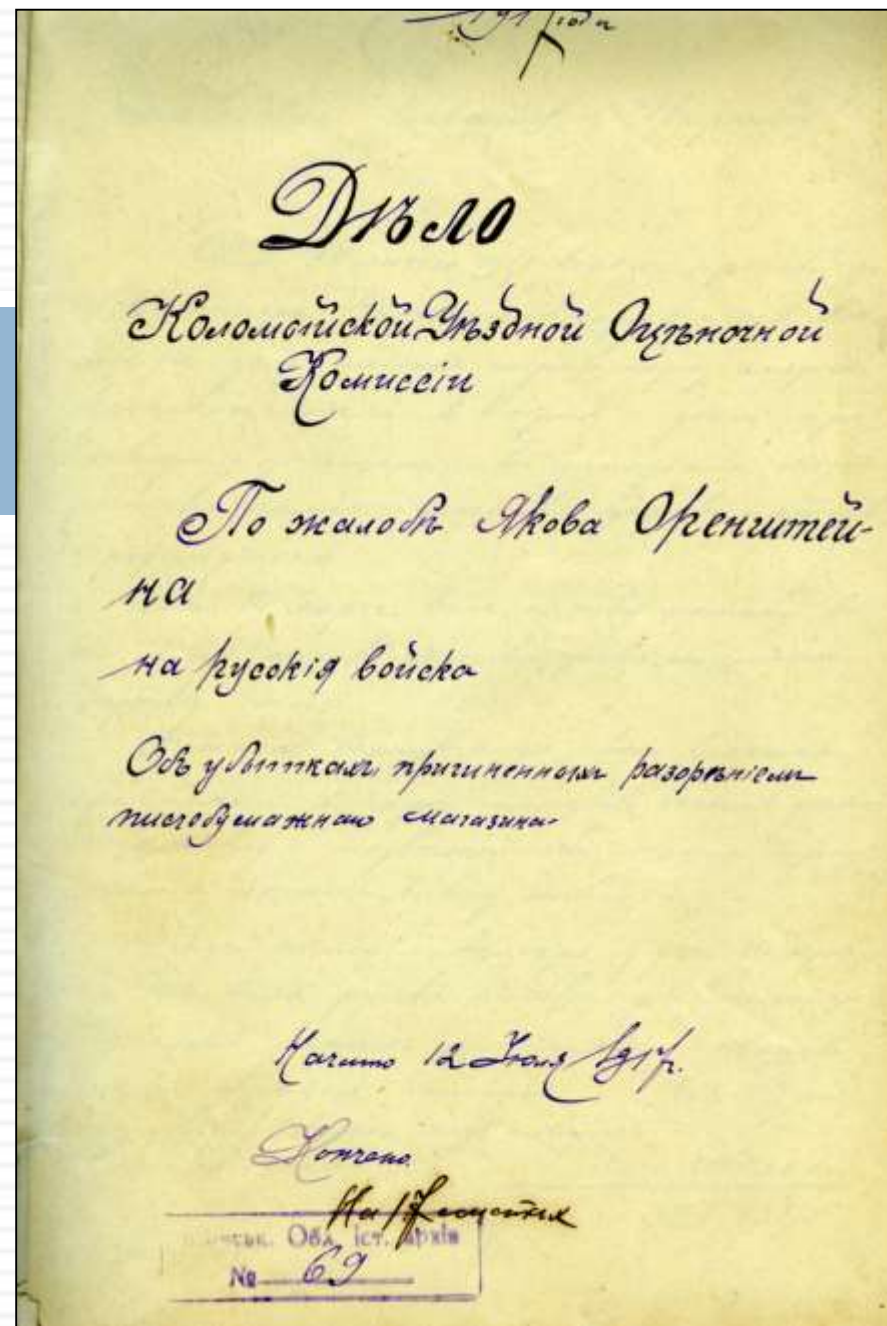
Комитетъ составленъ нунь следу-
ющая имя: —
Яковъ Оренштейнъ — какъ предводителю
Исаия Цукманъ — заместителю предводителю
Исаия Тернеръ — членъ комитетъ
Менделъ Ротштейнъ " "
Лейбъ Коробинъ " "
Исаия Цукманъ " "
Исаия Тернеръ " "

Прошу принять вышеупомянутое
въ видоимъ и разрешити перевести убо
упомянутое выборы, а въ долаа казанскихъ
израильской Общине обратителю къ выше
упомянутому Комитетъ, котораго въ
этомъ онъ правлене должностъ въ долау
Управы израильской Общине по ул.
Штатъ талъ канъ.

Коломия, 26. априля 1917
какъ заместителю предводителю
Исаия Цукманъ
какъ предводителю
Яковъ Оренштейнъ

**Скарга Я. Оренштайна про збитки,
спричинені російськими військами**

12 липня 1917 р.
(Державний архів Івано-Франківської
області, ф. 607 (Коломийська повітова
оціночна комісія), оп. 1, спр. 28, арк. 1 - 10)

12/11 В. П. Бунин 1811
1385

До
Министров Российской Империи!

Дня 24 июля 1917 года ввиду просьбы г. В. П. Министра Внутренних дел и г. П. М. Министра Заграничных дел, через австрийского посла, в которых и донос про школу и гимназия, аки загодя не русская армия и русская управа и просит о разлучении.

Дня 14 марта ввиду просьбы в той самой справе до новой революционной Управы России.

Кажется вернуть а до свои вещи при помощи повара перебил со мной спис кой шкы и пожелал себе осталь пред. со мной со мной бываю шкы.

Пила спису инвентаря з дня 30 апр. на 1916 ком руски вичка убитым до Коломан, вернее минимально товаров в свои шкы бундара 401.162 рб
Спис товаров в день свои повара 30.031 рб

Следует 321.131 рб

Поправка 321.131 р
Партии воевны, навозу з гит 3.103 рб
З. аса 1917 бундара шкы
Крис тов репу неправые спеш. товаров и бундара мене до России
номе а шкы в шкы 8.000 р

Заработный год 332.234 рб

Си же шкы нанесены спеш 3 19 руска армия а имено репу редукт и реквизиции.

Де шкы пролов а ривном облас ному коммисариу до Коломан и Рыков

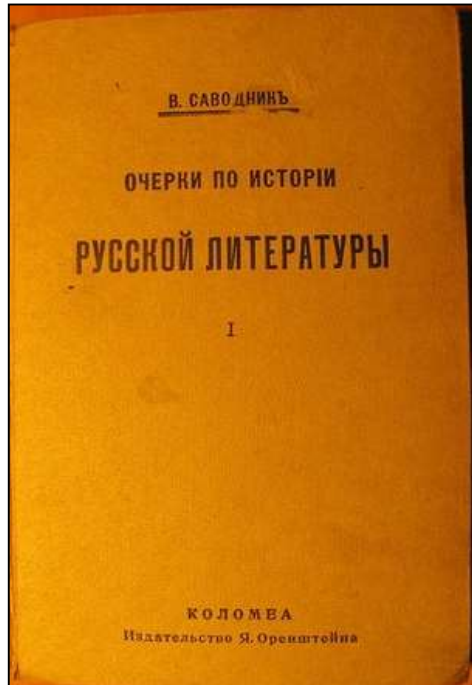
Позрибный спис шкы допрого до позана и прому о зборот нанесенных справ.

Коломан дня 12. марта 1917.

Шиб Оренштайн
басиб наизготовит кнур
и сумо рифи

З. Г. Г. Г.

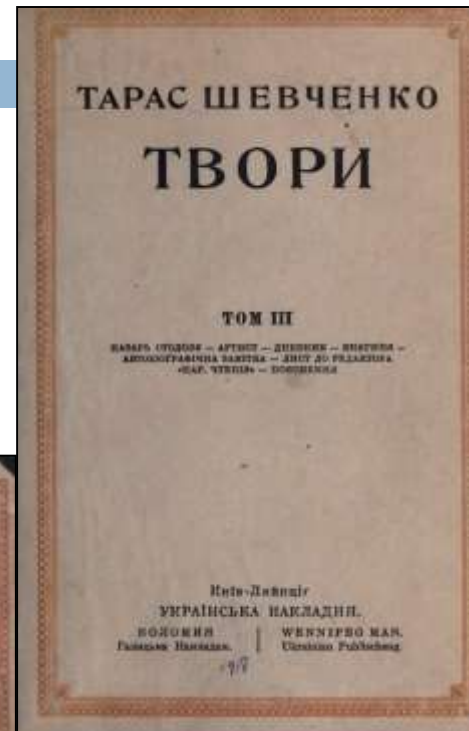
Видання Я. Оренштайна російською мовою під час Великої війни

Я. ОРЕНШТАЙН МАВ НЕ ТІЛЬКИ БАГАТОРІЧНИЙ
КНИГАРСЬКО-ВИДАВНИЧИЙ ДОСВІД, АЛЕ Й
ВІДЗНАЧАВСЯ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНО-
ІДЕЙНИМ ПІДХОДОМ ДО ЦІЄЇ СПРАВИ. ... ВІН ДАВАВ
НАМ ПОРАДИ, ЯК ПРОВАДИТИ ПІДПРИЄМСТВО,
НАКРЕСЛЮВАВ РІЗНІ ВИДАВНИЧІ ПЛЯНИ, ...,
ПРОПОНУВАВ КРЕДИТ ДЛЯ ДРУКУВАННЯ
ЗАКОРДОНОМ І СВОЇ В ЦЬОМУ НАПРЯМІ ЗВ'ЯЗКИ.
УСЕ ЦЕ ВІДБУВАЛОСЯ В АТМОСФЕРІ ДРУЖНЬОГО
УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО НАСТАВЛЕННЯ.
ЦЕЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЖЕНТЕЛЬМЕН ЗАХІДНЬО-
ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПОКРОЮ, ВИКЛИКАВ У НАС
ПОВАГУ СВОЇМ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНО-
ДЕРЖАВНИМ КОНСТРУКТИВНИМ СВІТОГЛЯДОМ І...
ВОДНОЧАС ЖИДІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОСТІ.

Лев Биковський

Видання Я. Оренштайна у 1918 році

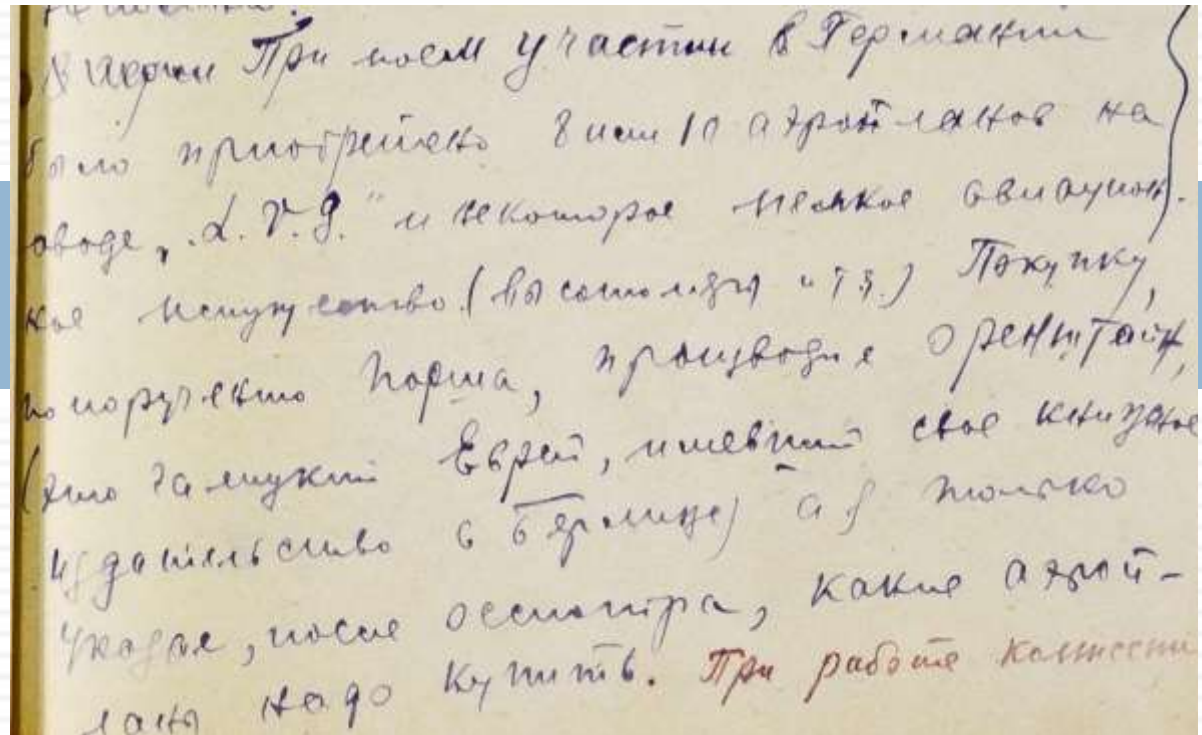
3 видань «Української накладні» у Німеччині

3 видань «Української накладні» у Німеччині

**Свідчення військового летуна
Миколи Кривенка про
Я. Оренштайна**

**Протокол допиту Кривенка
Миколи Кондратовича
(1894р.н.) від 23 червня 1931 р.,
Галузевий державний архів СБУ,
ф. 6, спр. 59881-фп., т. 72-б,
арк. 60-62**

...При моем участии в Германии было приобретено 8 или 10 аэропланов на заводе «L.V.G.» и некоторое мелкое авиационное имущество. Покупку по поручению Порша производил Оренштайн (это галицкий еврей, имевший свое книжное издательство в Берлине), а я только указал, после осмотра, какие аэропланы надо купить. При работе комиссии Антанты, которая «обезоруживала» Германию, эти аэропланы были уничтожены в Дрездене – крылья и корпус порезаны, а моторы побиты молотками...

**Копія телеграми Посольства УНР
в Німеччині до Я. Оренштайна.
18 травня 1920 р.**

Державний архів Івано-Франківської області, ф. 8,
оп. 1, спр. 8, арк. 1.

№ —
Берлін 11-го Серпня 1920.

ДОГОВІР.

Між Посольством У.Н.Р. в Німеччині, та паном
Якобом ОРЕНШТЕЙНОМ про передачу помешкання
на Курфюрстен штрассе № 83- Берлін, В, 82.

Ми, нижчепідписані, Посольство у.Н.Р. в Німеччині та
п.Я.Оренштейн, заклали 11-го дня Серпня 1920 року в Берліні
в Палаті Посольства У.Н.Р. Кронпринценштр. № 10, Берлін НВ 40,
олюдучий договір.

1/ Посольство У.Н.Р. в Німеччині передає належне йому по-
мешкання на Курфюрстенштр.83 панові Я.Оренштейнові для улашту-
вання Українського видавництва.

2/ Посольство У.Н.Р. в Німеччині лишає помешкання: а/ склад
книжок Культурно-Восвітнього Відділу булв.В.-С.М.; б/ бібліо-
теку та книжки, належні Союзу визволення України; в

3/ П.Я.Оренштейн приймає помешкання, належне Посольству
У.Н.Р. в Німеччині на Курфюрстен штр.83.

4/ П.Я.Оренштейн зобов'язується: а/ прийняти книжки Культур-
но-Восвітнього Відділу булв.Військово-Санитарної Місії на комі-
сію; б/ бібліотеку Союзу визволення України на охорону, та
мусить по першому жаданню видати бібліотеку та книжки ліквіда-
торам Союзу визволення України.

5/ Передача та прийом майна переводиться по окремим відомо-
стям надписом представника Посольства У.Н.Р. в Німеччині, та
паном Я.Оренштейном.

6/ п.Я.Оренштейн зобов'язується повернути Посольству у.Н.Р.
в Німеччині платно за помешкання на Курфюрстенштрассе № 83 за

Договір між Посольством УНР в Німеччині та Я. Оренштайном

Серпень та Вересень 6. року /1920/ в розмірі 500 марок /
500 марок/.

7/ п.Я.Оренштейн зобов'язується вести українське ви-
давництво від імені Посольства У.Н.Р. в Німеччині під назвою
"Українське Видавництво"/Ukrainischer Verlag /

8/ п.Я.Оренштейн зобов'язується точно виконувати пункт
контракту, зложений між Посольством У.Н.Р. в Німеччині та
п.Доктором Гайльборном і перебирає разом всі правові і зобов'язання
ні зобов'язання по винаймах цього помешкання між ним а
п.Д-ром Гайльборном.

Уповноважений Посольства:

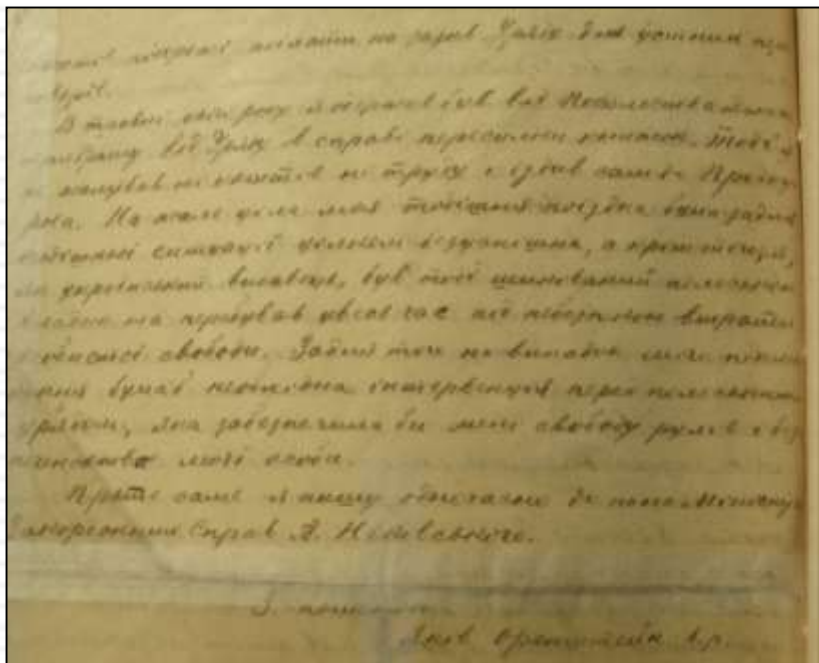
Радник Посольства

Приклад: 1/ Контракт від 10/IV-20

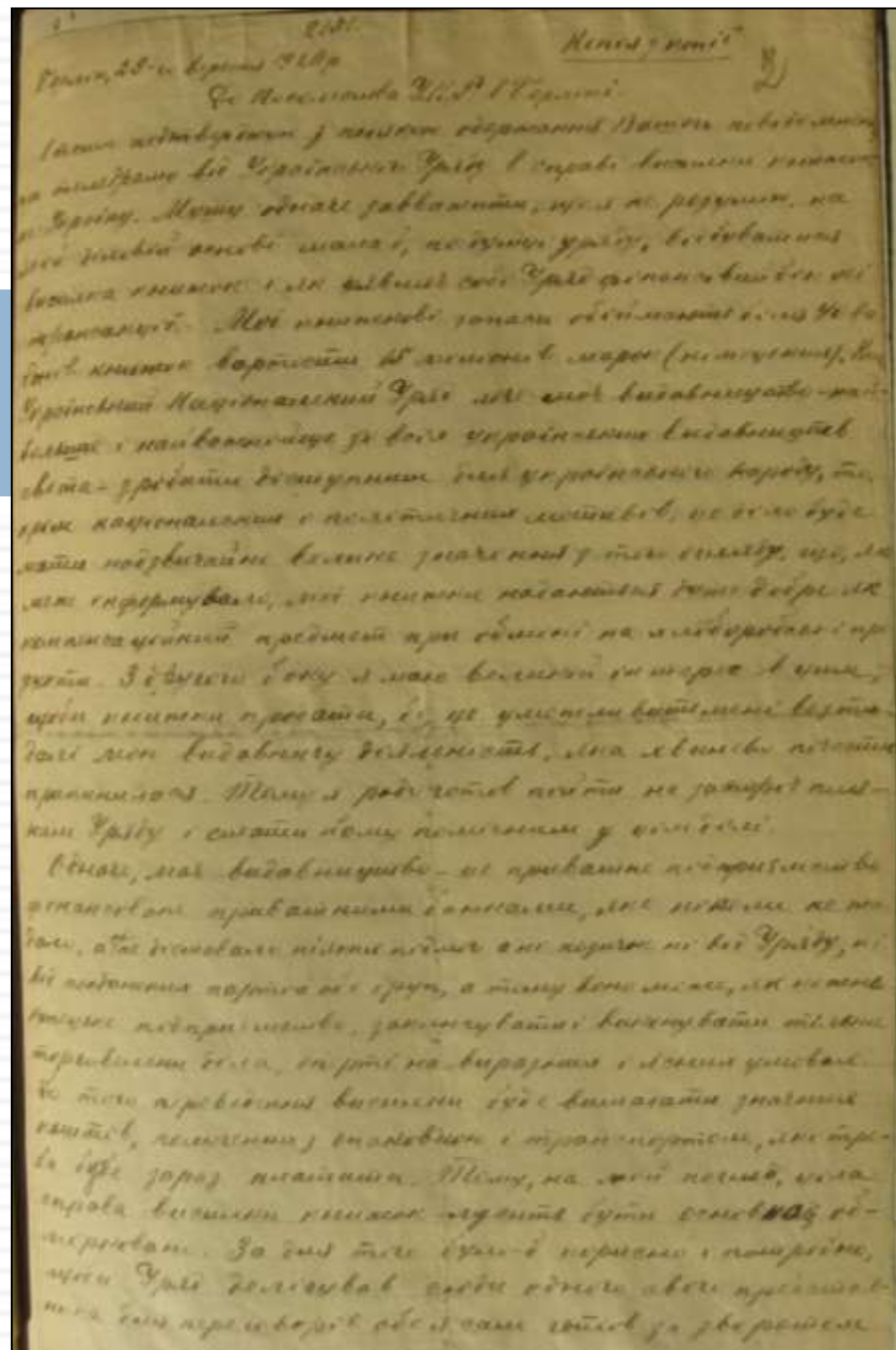
2/ Контракт від 7/VIII - 20. /в копіях/.

Центральний державний архів вищих органів
влади та управління України, ф. 3619 (Посольство
УНР в Німеччині), оп. 1, спр. 17, арк. 66, 66 (зв.).

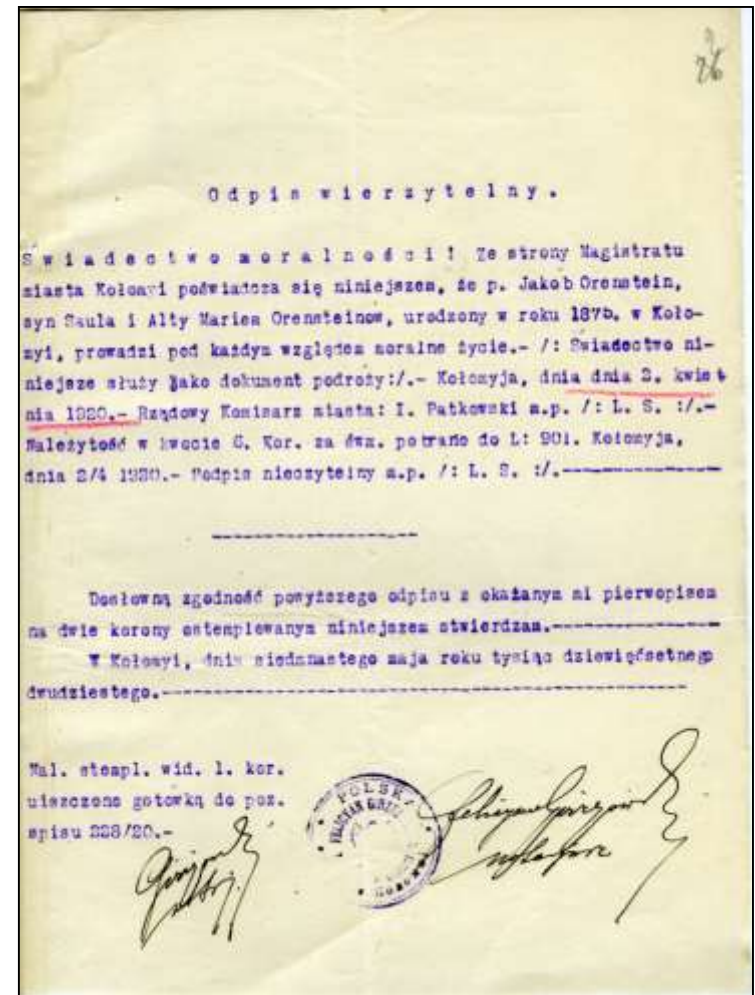
**Лист Я. Оренштайна
до Посольства УНР в
Німеччині. 29 вересня 1920 р.**

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф.3619, оп. 2, спр. 5, арк. 2, 2 (зв.).

Документи коломийського магістрату про належність Я. Оренштайна до громади та його «моральне життя». 1920 р.

Копія протоколу допиту Я. Оренштайна в коломийському старостві. 28 червня 1920 р.

O d p i s .

Protokół spisany w Starostwie w Kołomyi dnia 28.VI.1920.w sprawie Jakóba Orensteina.-

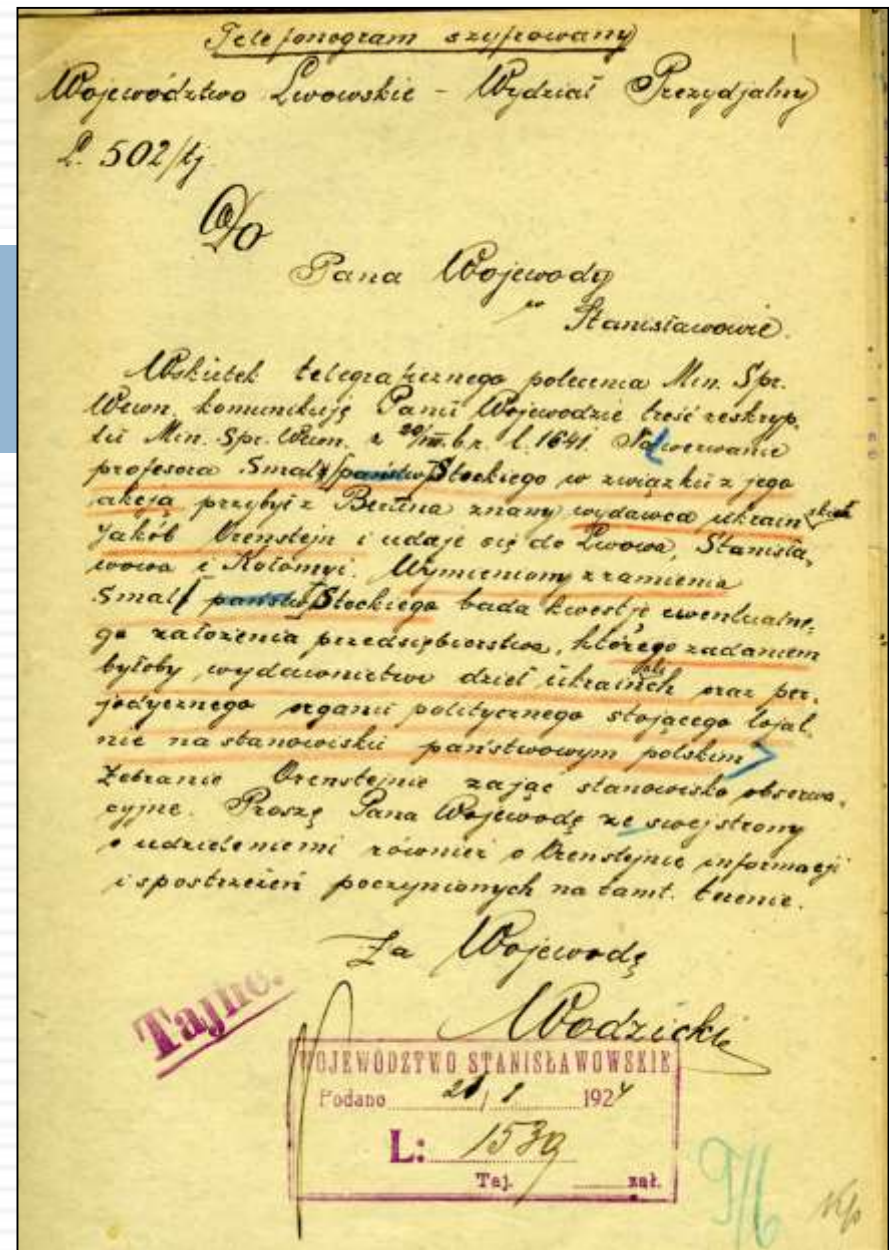
Jawi się na wezwanie Jakób Orenstein lat.45.mojż.wyznania właściciel księgarńi w Kołomyi nie karany i na zadane pytania zeznaje:
Z Kołomyi wyjechałem w roku 1917.za granicę Austrii do Niemiec - gdzie drukowałem na mocy umowy zawartej z rządem Ukr.naddnieprz. książki ukraińskie /:Dzieła Szewczenki, książki szkolne ,powieści i td.:/ Celem odwiedzenia rodziny czas od czasu przyjeżdżałem do Kołomyi na kilka tygodni.W czasie między 1/XI.1918.a 24.V.1919.byłem również w tym celu przez kilka tygodni u rodziny swojej w Kołomyi/:rodzina moja składa się z żony i trojga dzieci:W wieku 14 - 19.lat:/W życiu publicznem nie brałem wtedy żadnego udziału - i z ówczesnym rządem ukr.nie mogłem się pogodzić- na każdym kroku wyrażałem swoje niezadowolnienie z rządu.- Z Kołomyi wyjechałem też przed okupacją rumunską około 20.maja 1919.przez Stanisławów, Węgry do Berlina celem kontynuowania mojej działalności wydawniczej.W Berlinie przebywałem do ostatnich czasów .Przy koncu maja 1920.r. otrzymałem wezwanie od teraźniejszego rządu ukr.odstawienia do Kijowa 5.wagonów zamówionych gotowych książek ukr.Wskutek jednak zmian zaszytych na froncie książek nie mogłem odstawić do Kijowa a korzystając z pobytu w pobliżu Wsch.Galicji przyjechałem odwiedzić moją rodzinę w Kołomyi i oczekuje wezwania wzgl.dalszych poleceń od rządu Ukraińskiego z Kamienca Podolskiego .Książki przeznaczone dla Kijowa znajdują się w Lipsku i we Wiedniu.-Jestem przynależny do Kołomyi i jestem obywatelem Rzeczypospolitej polskiej.W maju 1919.wyjechałem z Galicji na podstawie przepustki wydanej mi przez Rząd Zak.Ukr.Resp.- zgubiłem ją jednak.Z Niemiec do Polski przyjechałem bez paszportu na podstawie tylko przedłożonego poświadczenia Min.Ukr.Spr.Zagran.i telegramu.Z czasu pobytu mego w Niemczech nie posiadam żadnych dokumentów - takowe zresztą były zbędne,niepotrzebne.W życiu politycznem wogóle nigdy nie brałem udziału-a że jestem bogatym człowiekiem /:posiadałem w Kołomyi dwie kamienice,drukarnię i gotówkę:/nie zgadzam się z programem bolszewickim i bolszewików boję się.-

Tak zeznałem:Jakób Orenstein m.p.

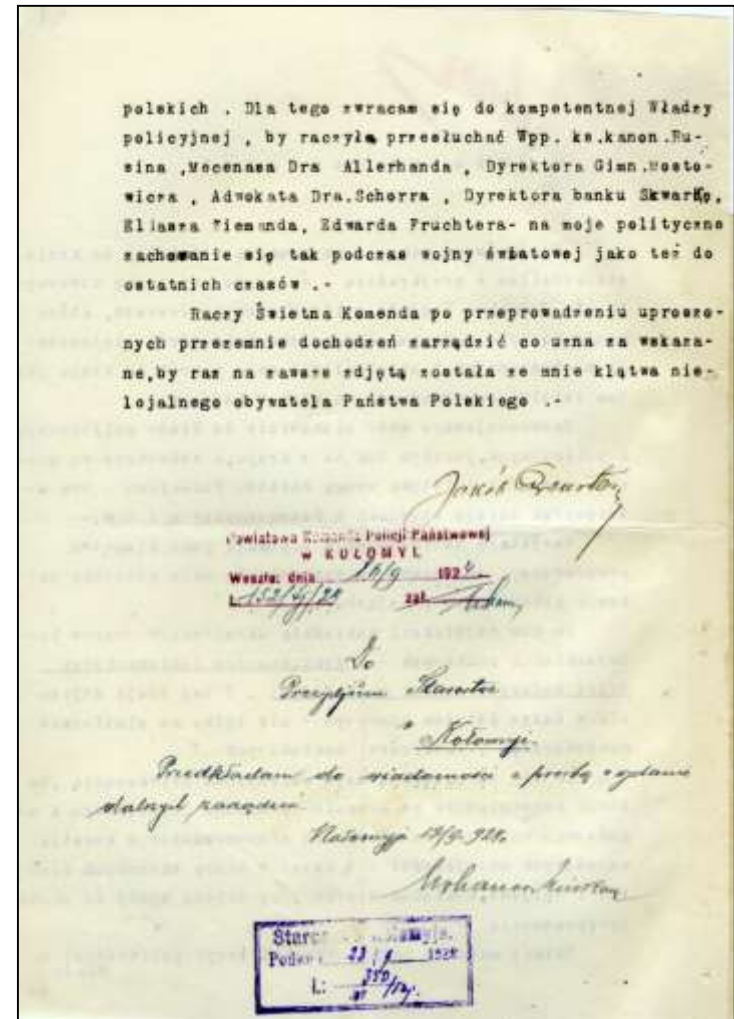
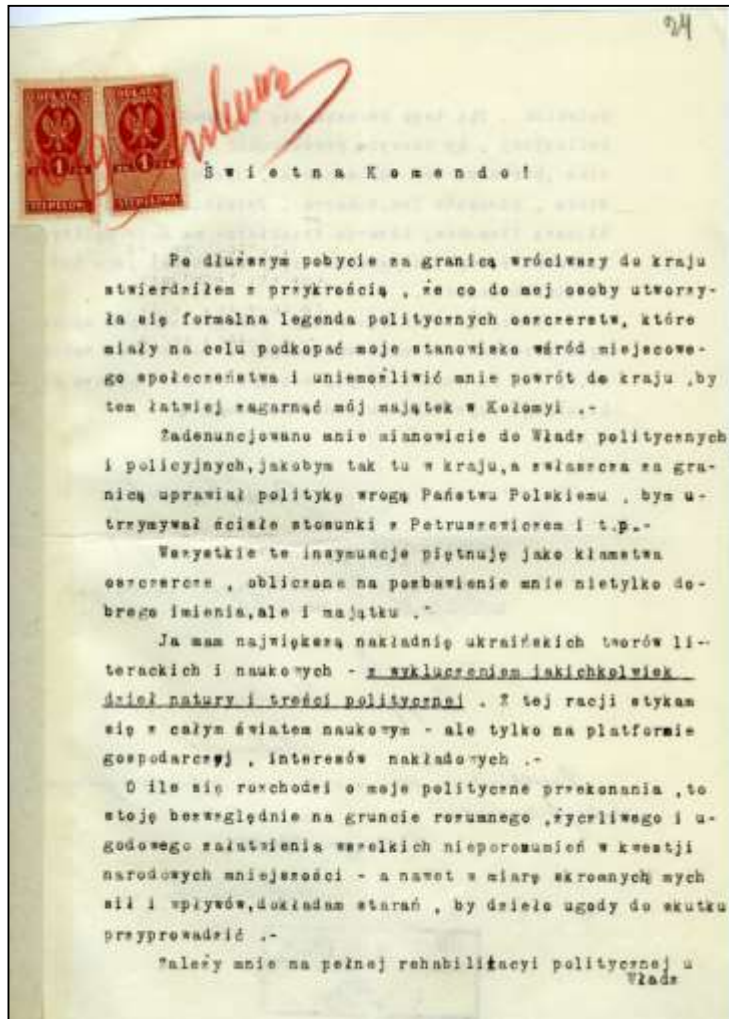
Spisane:Jakimów m.p.

**Таємна шифрограма
львівського воєводи про
Я. Оренштайна. 1924 р.**

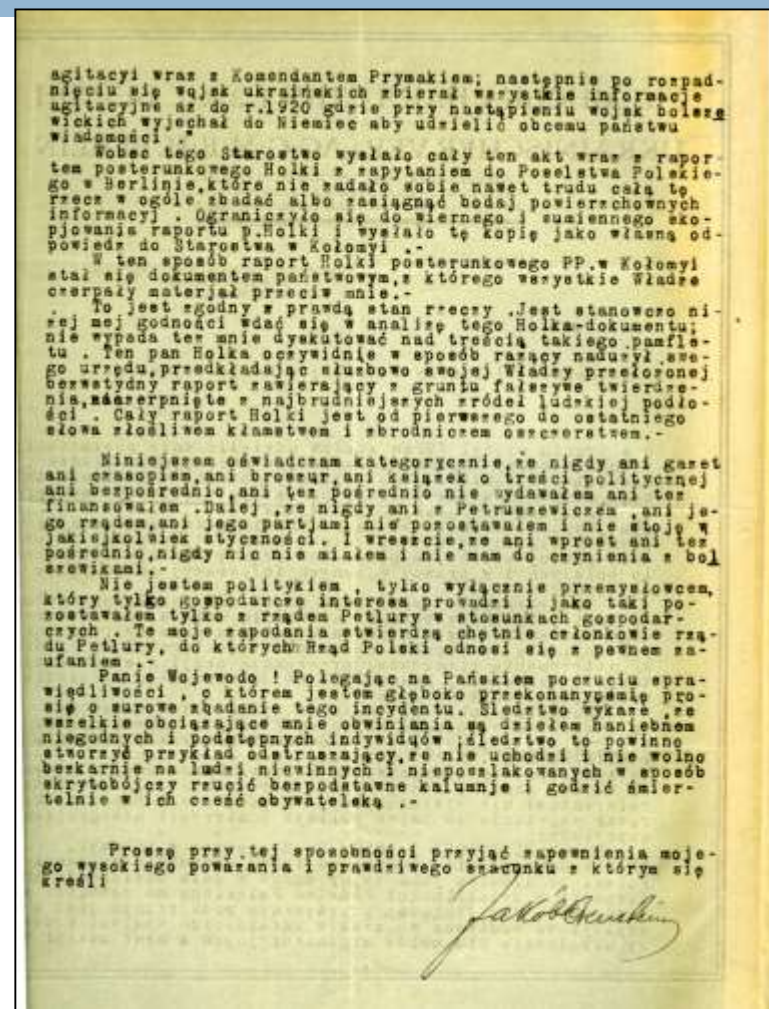
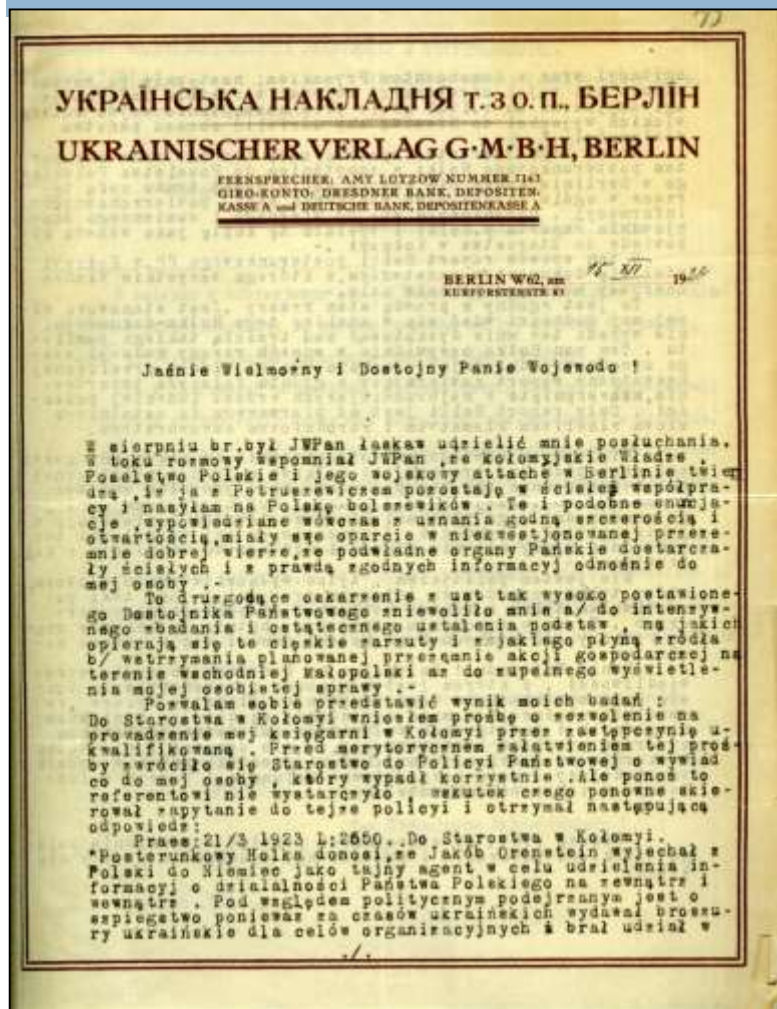
Державний архів Івано-Франківської
області, ф. 2 (Станиславівське воєводське
управління), оп. 1, спр. 245, арк. 1.

**Лист Я. Оренштайна до коломийської команди
державної поліції про «легенду політичних наклепів».
16 вересня 1924 р.**

Лист Я. Оренштайна до станиславівського воєводи про його «політичну реабілітацію». 15 грудня 1924 р.

Посвідчення

Я. Оренштайна –

члена Спілки німецьких
книготорговців у Ляйпцігу.

15 травня 1934 р.

(Das Bundesarchiv, R9361-V/8796).

Börsenverein der Deutschen Buchhändler
Leipzig, Deutsches Buchhändlerhaus
Fachverband B der Reichsschrifttumskammer

Mitgliedskarte Nr. 11460

für *Jacob Orenstein*
Verlagsleiter der Firma
Ukrainischer Verlag
G. m. b. H.
Ort *Berlin*

Der durch das beigelegte Bild mit Unterschrift gekennzeichnete
Inhaber dieses Ausweises ist berechtigt, den
Verlagsbuchhandel
betreiben.

Jacob Orenstein
Der Vorsitzende

Leipzig, den 15. Mai 1934

Lichtbild

Eigenhändige Unterschrift:
Jacob Orenstein

З листа Я. Оренштайна до президента Імперського відомства у справах книгодрукування у Берліні про наміри перенесення «Української накладні» за кордон і пропозиції щодо продажу її продукції. 3 січня 1936 р.

«... Після Вашого листа від 31. 12. 1935 р. я одразу відіслав свій членський квиток до Спілки німецьких книготорговців у Ляйпціг. ...

Для роз'яснення я дозволю собі спочатку зауважити, що [«Українська накладня»] – велике видавництво, яке я заснував у 1919–1920 рр. з державною допомогою в Берліні після захоплення України більшовиками, щоби після звільнення України від більшовицької окупації перенести його до Києва. Я привіз до Німеччини документально підтвержені великі суми грошей і надрукував сотні книжок і нот великими накладками зокрема у фірмах «Spammer & Röder» у Ляйпцігу, «Schafes Druckereien» у Вецлярі та ін. Велику частину цієї друкованої продукції я ще зберігаю на складі, щоб з часом перевезти її в Україну.

Усі без винятку видання є виключно українською національною літературою та музикою і лише українською мовою. Я жодним чином не перетинаюся з німецькою культурою, німецькою книготоргівлею і німецькими читачами. Я проживаю в Німеччині, тому що змушений до цього через наявність товарів на складах.

УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ Т.З.О.П., БЕРЛІН
UKRAINISCHER VERLAG G.M.B.H., BERLIN

FERNSPRECHER: AMT LUTZOW NUMMER 7163
GIRO-KONTO: DRESDNER BANK, DEPOSITEN-
KASSE A und DEUTSCHE BANK, DEPOSITENKASSE A

4 JAN 1936
BERLIN, W 62, am KURFÜRSTENSTR. 83

An den
Herrn Präsidenten der Reichsschrifttumskammer,
Berlin

Zeichen B/B.

Auf Ihr gefl. Schreiben vom 31.12.35 habe ich sofort meinen Mitgliedsausweis an den Bund Reichsdeutscher Buchhändler in Leipzig zurückgesandt.

Mit meinem Schreiben vom 5.12.35 habe ich dem obigen Fachverband die derzeitige Liquidationslage meines Verlages genügend mitgeteilt.

Zur gefl. Aufklärung erlaube ich mir zunächst höflichst zu bemerken, dass dieser grosse Verlag in den Jahren 1919 und 1920 nach der Ermächtigung der Ukraine durch die Bolschewiken, mit staatlicher Hilfe in Berlin gegründet wurde, um ihn nach der Befreiung der Ukraine von der Bolschewiken-Okkupation nach Kiew zu übertragen. Wir haben nachweisbar grosse Beträge nach Deutschland gebracht und besonders bei den Firmen Spammer & Röder in Leipzig, Schafes Druckereien in Wetzlar u.a. Hunderte Bücher und Notenbände in grösseren Auflagen drucken lassen. Wir halten einen grossen Teil dieser Verlagserzeugnisse noch auf Lager um sie zur gegebenen Zeit in die Ukraine zu überführen.

Alle Verlagswerke sind reinste ukrainische Nationalliteratur und Musik und nur in ukrainischer Sprache. Wir haben mit der deutschen Kultur, mit dem deutschen Buchhandel und mit dem deutschen Publikum nicht die mindeste Berührung.

Wir domicilieren in Deutschland weil wir durch die Lagerbestände gebunden dazu gezwungen sind. In Deutschland wird nichts abgesetzt. Wir exportieren nur ins Ausland an die Auslands-Ukrainer.

Einen Käufer und überhaupt einen arischen Abnehmer auf diesen Verlag gibt es derzeit nicht. Auf anderen üblichen Wegen können die Vorräte aus Mangel an Käufern - nicht abgestossen werden.

3 листа Я. Оренштайна до Президента Імперського відомства у справах книгодрукування у Берліні про наміри перенесення «Української накладні» за кордон і пропозиції щодо продажу її продукції. 3 січня 1936 р.

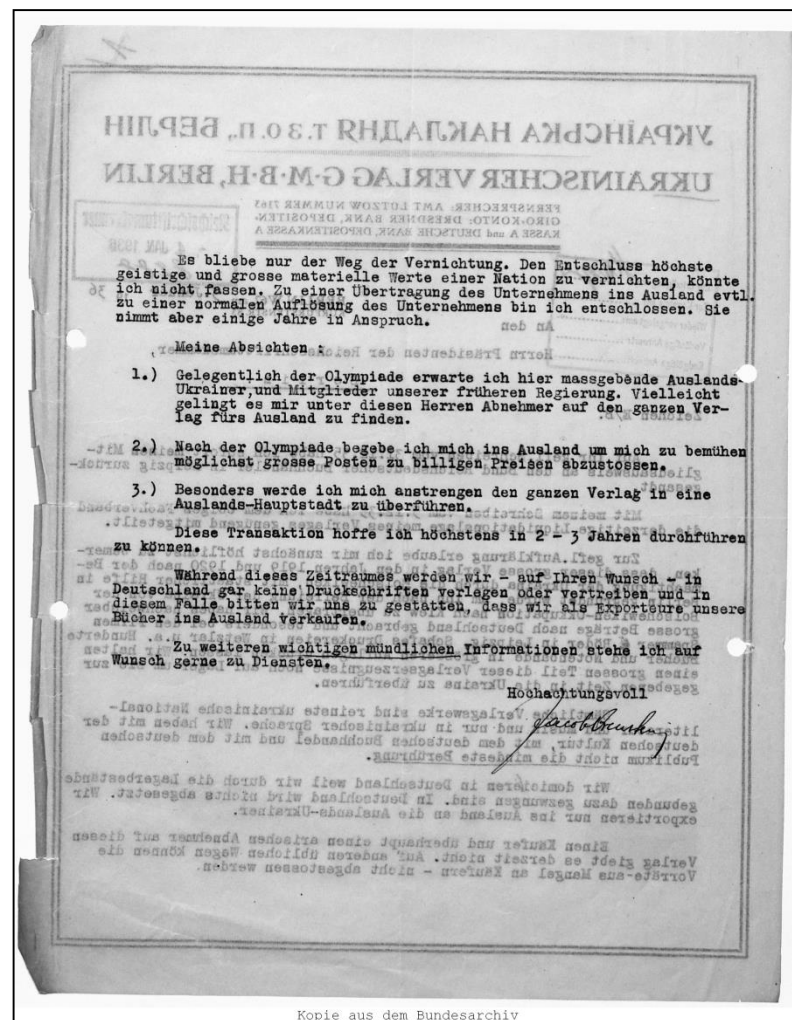
В Німеччині я [ці видання] нікому не продаю, а тільки експортую за кордон зарубіжним українцям. На теперішній час немає покупця і взагалі арійського представника на моє видавництво.

Через брак покупців, іншими загальноприйнятими способами, я не можу терміново продати запаси книжок. Залишається тільки шлях знищення. Я не можу прийняти таке рішення і знищити високі духовні та великі матеріальні цінності нації. Я вирішив перенести підприємство за кордон, однак це, у випадку необхідності нормального розпуску підприємства, займе деякий час.

Тому мої наміри такі:

- 1) У зв'язку з олімпіадою я очікую тут авторитетних українців із закордону і членів нашого попереднього уряду. Можливо, мені вдасться знайти серед цих панів покупців на ціле видавництво для закордону.
- 2) Після олімпіади я вирушу за кордон, щоб постаратися збути по-можливості великі партії товару за дешевими цінами.
- 3) Особливо я докладатиму зусиль, щоб перевести ціле видавництво у якусь столицю закордоном».

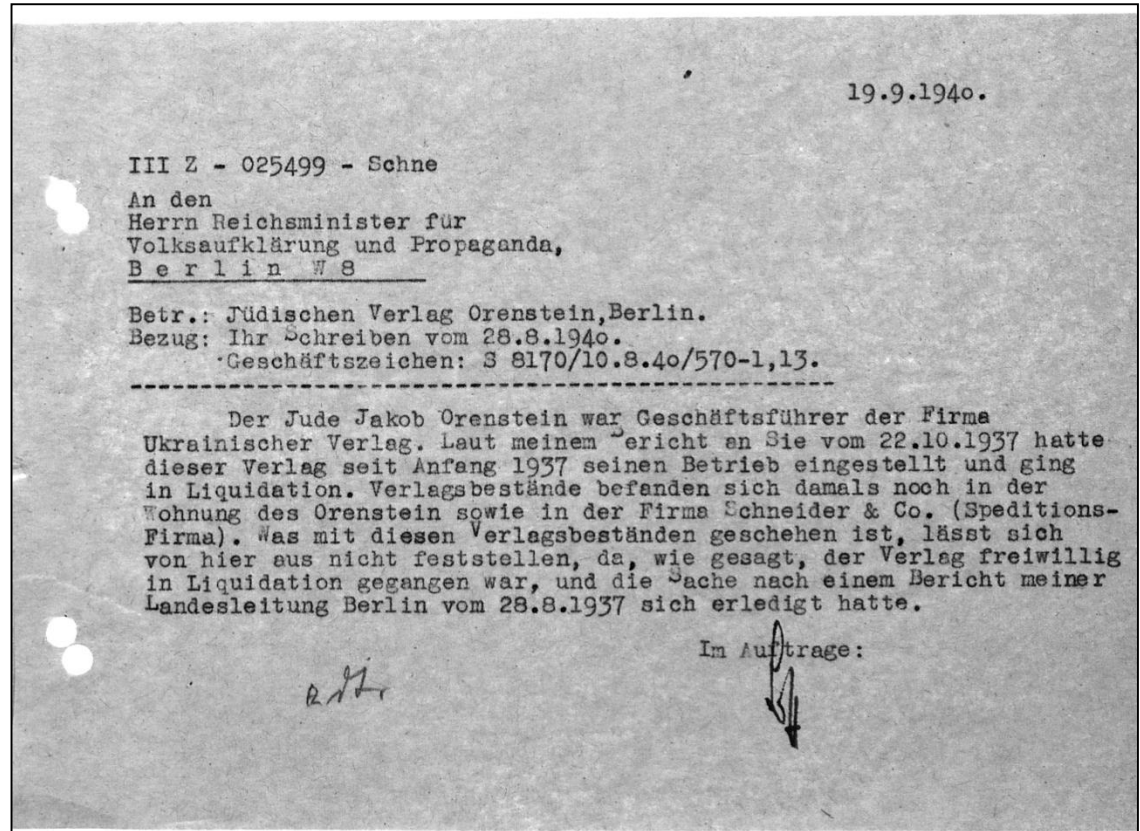
(Das Bundesarchiv, R9361-V/8796).

З листа райхсміністра народного просвітництва і пропаганди про Я. Оренштайна. 19 вересня 1940 р.

«Єврей Яків Оренштайн був директором фірми «Українська накладня». ... На початку 1937 р. видавництво припинило свою діяльність і знаходилося в процесі ліквідації. У той час майно видавництва знаходилося в помешканні Оренштайна, а також у фірмі «Schneider & Co.» (транспортна фірма). Що сталося з цим майном, не можливо встановити, оскільки ... це видавництво ліквідували добровільно, і справа була закінчена»

(Das Bundesarchiv, R9361-V/8796).

Name: O R E N S T E I N T/D 390 367
Jakob

BD: 19.3.1875 BP: Kolomea Nat: -

Am 12.9.42 i. Warschau erschossen.

RA.
Dr. H. Scholze
Berlin-Charlottenburg

sch

Запит Міжнародної Служби Розшуку при Армії США у Німеччині про Я. Оренштайна. 20 жовтня 1955 р.

T- 350367

ALLIED HIGH COMMISSION FOR GERMANY
INTERNATIONAL TRACING SERVICE
HEADQUARTERS

APO 171 U.S. ARMY

CI -

Subject: IV R 6
To: - 275 972-

E: 24. OKT. 1955

Prüfung

Prüfung

Prüfung

DP-Dok. Muster

REQUEST FOR CERTIFICATE OF INCARCERTION
ANTRAG AUF INHAFTIERUNGSBESCHEINIGUNG

(Please answer every question very clearly and write in Block Letters.)
(Bitte, jede Frage genau beantworten und in Blockschrift schreiben.)

DATE: 20.10.55
Datum:

INFORMATION ABOUT THE FORMER INMATE
Angaben über den ehemaligen Inhaftierten

1. NAME Orenstein
Name

2. MAIDEN NAME
Mädchenname

3. FIRST NAME Jacob
Vorname

4. SEX männl.
Geschlecht

5. PRESENT NATIONALITY polnisch
Jetzige Staatsangehörigkeit

6. PREVIOUS NATIONALITY polnisch
Frühere Staatsangehörigkeit

7. BIRTHDATE 18.5.1975
Geburtsdatum

8. BIRTHPLACE Kolomea/Polen
Geburtsort

FATHER'S NAME unbekannt
Name des Vaters

MOTHER'S NAME AND MAIDEN NAME unbekannt
Name und Mädchenname der Mutter

9. LAST PERMANENT RESIDENCE BEFORE ENTERING THE CONCENTRATION CAMP
Letzter ständiger Aufenthaltsort vor Eintritt in das Konzentrationslager

a) LOCALITY Warschau b) STREET unbekannt No.
Ort Straße Nr.

c) COUNTRY Polen d) COUNTY Kreis
Land Kreis

10. MARITAL STATUS IN CONC. CAMP
Familienstand im Konz.-Lager unbek.

11. PROFESSION IN CONC. CAMP
Beruf im Konz.-Lager unbek.

12. INFORMATION ABOUT THE VARIOUS STAYS IN CONCENTRATION CAMPS
Angaben über die verschiedenen Aufenthalte in Konzentrationslagern

a) Above mentioned entered the Conc. camp Ghetto Warschau Prison No. unbek.
Obengenannter wurde eingeliefert in das Konz.-Lager Häftl. Nr.

on December 1939 coming from unbekannt
am von

b) Transferred to Conc. Camp on Prison No.
Überstellt zum Konz.-Lager am Häftl. Nr.

See overleaf
Siehe umseitig

Form 618 - Antrag auf Inhaft.-Besch.
Nat. 9499 F. Dia A 4 10/50. 2.55 52

c) Transferred to Conc. Camp on Prison No.
Überstellt zum Konz.-Lager am Häftl. Nr.

d) Transferred to Conc. Camp on Prison No.
Überstellt zum Konz.-Lager am Häftl. Nr.

e) Liberated, released or died on 12.9.42 in Warschau
Befreit, entlassen oder gestorben am In

13. GIVE THE EXACT NAME? BIRTHDATE ETC. USED IN THE CONCENTRATION CAMP IF DIFFERENT FROM THOSE ON APPLICATION.
Angabe des im KL-Lager verwendeten genaueren Namens, Geburtsdatums und anderer Personalien, wenn sie von den jetzigen Personalien abweichen.

14. FOR WHICH PURPOSES IS THE CERTIFICATE NEEDED?
Für welchen Zweck wird die Urkunde benötigt?
Die Bescheinigung wird zur Prüfung von hier geltend gemachten Entschädigungsansprüchen benötigt.

15. ANY OTHER USEFUL INFORMATION
Weitere nützliche Angaben

16. NAME, FIRST NAME AND EXACT ADDRESS OF PERSON TO WHOM THE CERTIFICATE SHOULD BE MAILED.
Name, Vorname und genaue Adresse, wohin die Urkunde gesandt werden soll.
Entschädigungsamt Berlin, Berlin W 35, Potsdamer Straße 186

17. WHAT IS THE RELATIONSHIP OF ENQUIRER TO FORMER INMATE? Entfällt
Verwandtschaftsverhältnis zum Antragsteller zum ehemaligen Häftling

Berlin, den 20. Oktober 1955
Entschädigungsamt Berlin
In Auftrag
Jakob Orenstein
(Stapel)

T 80 (Revised)

000005

Інформація президента поліції Берліна Міжнародній Службі Розшуку про Я. Оренштайна та його рідних. 27 липня 1956 р.

Der Polizeipräsident in Berlin
Abteilung II
II 60.50/56 (Orenstein/Wilf)

① Berlin- Tempelhof, den 27. Juli 19 56
Tempelhofer Damm 7 Portal D 1
Fernruf: 660017 2259
App.

An den
Internationalen Suchdienst
A r o l s e n

1) T- 390 367
2) T- 390 370
3) T- 390 372

Betr.: Staatsangehörigkeit des Jacob Orenstein und seiner Kinder
Joseph Orenstein und Adele Wilf geborene Orenstein.

Die Staatsangehörigkeit der Obengenannten habe ich zu überprüfen.

Jacob Orenstein, geboren am 18. März 1875 in Kolomea/Galizien, gestorben am 12. September 1942, soll bis zu seinem Tode im Ghetto von Warschau gelebt haben. Joseph Orenstein, geboren am 3. Dezember 1907 in Kolomea/Galizien, gestorben am 12. März 1943, und Adele Wilf geborene Orenstein, geboren am 28. Februar 1909 in Kolomea/Galizien, gestorben am 12. März 1943, sollen bis zu ihrem Tode im Ghetto von Lemberg gelebt haben.

Ich bitte um Mitteilung, ob aus den dortigen Unterlagen ersichtlich ist, mit welcher Staatsangehörigkeit die Obengenannten geführt wurden.

Im Auftrage:

Shvach

*Spezialbeauftragter
Staatsanw.*

31 JULI 1956

Suchd.	Suchd.
Aufw.	Suchd.
Ausw.	Fotokopie
Dok.-Auszug	
DP-Dok. Auszug	

***Відновлення пам'яті про Я.Оренштайна:
перейменування вулиці (з 1992 р.)***

**Відновлення пам'яті про Я.Оренштайна:
меморіальна дошка (з 2016 р.)**

Яд Вашем
דאש ת' Yad Vashem

***Відновлення пам'яті про Я.Оренштайна
(25.02.1875 – 12.09.1942)***